

4 Gaia : Gizakien kokaguneak. Lurralde antolaketa eta ingurumenean eragina duten ekintzak. Ingurumenarekiko arriskuen kudeaketa. Ingurumenari egindako kalteengatiko erantzukizuna.

1. Noiz hasi zen giza kokaguneen antolakuntza? Eta antolakuntza horren gaineko hausnarketari dagokionean, noiz hasi zen ingurumenarekiko ardura (zentzu hertsian)?

Historian zehar gizakien kokaguneei buruzko arau ezberdinak agertu izan dira. Bizigarritasuna (bizitzeko egokitasuna) eta osasungarritasuna izan dira, orobat, arau horien helburuak.

Zentzu hertsian, ingurumen ardurak oso berriak dira. XX mendearen bigarren erdialdean agertu ziren. Gainera, 2. gaian ikusi genuen bezala, ingurumenari ematen zaion babesaren erlatiboa da eta babes horren ardura gobernantza-maila ezberdinetako erakundeei dagokie.

2. Historiaren zein unetan agertu ziren lehen hiriak?

Hirien sorrera Neolitikokoan eman zen. Neolitikokoan agertu ziren lehen giza kokaguneetan kokatu ohi da.

3. Zentzu hertsian, noiz garatu zen hirigintza araudia? Zeintzuk izan ziren lehen hirigintza arauen helburuak?

Grezia klasikoan hirien plangintzak zorrotzkoak dira, gero eta konplexuagoak bihurtuz, batez ere zerotik eraikitzen diren hiri berrietan. Aldiz, hirigintza arauak industrializazio garaia eta gero agertuko dira non, hiriak harresietatik kanpo hedatuko dira (Zabaltze edo hedatzea) etorkinei leku emateko.

Garaiko hirigintza arauen helburuak honakoak ziren;

- Eraikuntzak erraztea
- Saneamendua
- Hirien barne-eraldaketa
- Jardueren zonifikazioa
- Desjabetzak (errepideak sortu eta zerbitzu publikoak emateko eraikinak lortzeko).

4. Hirigintza araudiaren barnean bada tentsio bat, konpon ezina. Zein bi faktoreen artean sortzen da tentsio hori?

Hirigintza araudiak bi faktoreen arteko tentsioa barneratzen du:

- Lur-zoruen jabeak direnen eskubideak (ius aedificandi)
- Hiriaren eta hiritarren beharrianak

Progresiboki, lur-zoruen jabeen eskubideak mugatuz joan dira. Lur-zoruen jabetzak gizarte-funtzio bat duela argudiatuz.

Erromako zuzenbidean (Antzin Aroan), jabea jabea zen atque caelus et infernus. Lur azala, lur azpiko aberastasuna, lur gaineko edozein eraikuntza eta luraren gaineko airea ere.

Gaur egun lur-zoruen jabetzaren edukia "legeak definitzen du". Legeak ematen dituen gaitasunak digu jabeak, eta ez gehiago.

5. Administrazio jarduera edo tresna bik dute eragin berezia lurzoruen jabetzaren gainean. Zeintzuk?

Lur-zoruen jabetzari bi motatako administrazio tresnek eragiten diote (udal eta erkidego autonomoen ardura dira):

- Planeamendua:
 - Lurralde antolakuntza: Hiri-zonak eta landa zonak markatzen dira, eta zenbait zona erregimen berezi baten menpe kokatzen dira (nen babes planen barruan adibidez).
 - Hirigintza planeamendua. PGOU edo HOOP.
 - Etxegintza planak.
- Eraikuntzen eta beste ekintza batzuen kontrola: eraldaketak, berritzeak,... (baimenen bidez)

6. Hirirako eskubidea delakoa, Konstituzioetan edo Legeetan aitortuta dago? Nola definitu daiteke?

Bai, Legeetan aitortua dago, eta horrela definitu daiteke:

“Hirirako eskubidea definitzen da hiriez, zuzentasunez gozatzeko eskubide bat bezala, jasangarritasun, demokrazia, zuzentasun eta gizarte-justiziaren printzipioen barruan”.

7. Zeintzuk dira plangintza hidrografikoa delakoaren helburuak?

Plangintza hidrografikoaren helburua uren egoera egokia mantentzea eta horiek babestea da, aldi berean honako eskariei erantzuna emanez;

- Ur eskariak
- Eskualde garapenaren eta sektoreen garapenaren arteko oreka
- Uraren erabilgarritasuna
- Uraren erabiltzearen arrazionalizazioa

Guzti hori ingurumenarekin eta beste baliabide naturalekin harmonia gordeta.

8. Plan hidrologiko mota bi ikusi ditugu. Zeintzuk?

- Ibai-arroen Plan Hidrologikoak (guztira 25 arro).
- Plan Hidrologiko Nazionala
 - a) Ura (Uren egoera egokia mantentzea eta horiek babestea).
 - b) Landa-eremuen garapen jasangarria.
 - c) Landatutako eta etxekotatutako bioaniztasuna.
 - d) Lurraldearen zaintza.
 - e) Itsasoaren eta kostaldearen plangintza.

9. Ondare Naturalaren Legeak landatutako edo etxekotutako aniztasun biologikoari buruz ezer esaten al du?

Ez. Egia da landatutako edo etxekotutako aniztasun biologikoa galtzen bada ondare naturala galtzen dela ere, baina hau ez du Ondare Naturalaren legeak aurrikusi. Beste neurri batzuk aplikatzen dira.

10. Algarrobico kasuan, lizentziarik gabe eraiki zen hotela? Arrazoitu zure erantzuna.

Algarrobico kasuan hiru Gobernantza mailek hartu zuten parte. Hirurek zituzten plangintza gaitasunak, nahiz eta bereziak. Kosta planak (E), Naturaguneen planak (EA) eta Hirigintza Planak (U).

- Hiri Antolamenduko Plan Nagusian ikusi daiteke zeintzuk diren eraikitzeak aukerak.
- Algarrobico Kasuan Estatuko Gobernuak jabetza publikoa eskatu zuen, eta Andalusiako Gobernuak mapal aldatu ere. Baina behin lizentzia eskatzeko prozesua eskatuta...

1987an Cabo de Gata-Níjar-en parke naturala aditzera ematen da. Hurrengo urtean, 1988an maiatzean, Carboneras-eko udalak onartzen du Algarrobico hiritartuko duen plana, Kostaldeko Legea errespetatu gabe. Urte berean, uztailan, Kostaldeko Legea indarrean sartzen da, eta honek eskatzen du Urtarrilaren 1ean onartutako plan partzialei 100 metroetako mirabetza bat ezartzea eskatzen du. 1994an : “El Plan de Ordenación de los Recursos Naturales (PORN) del Parque Natural de Cabo de Gata – Níjar”: Algarrobico-ren zorua ezin da hiritartu.

Lizentzia. Behintzat, legala zen, kostaldeko Legea indarrean sartu baino lehenago onartu baitzuen Andalusiako elkarteak eta udalak. Hala era, hurrengo urteetan ilegaltzat jo zen bere lurzorua hiritartzeko legala zen edo ez dela eta.

Amaia: Ez. Algarrobico hotelaren kasuan, hotelak eraikitzeak lizentzia zuen, administrazio prozedurak eman baitzion. Baina behin eraikina egiten hasi zirenean, hotelak Kosta Legea betetzen ez zuela leporatu zuten hainbatek, eta hori horrela hotelaren eraikina egiteko lanak geratu eta hotela botatzeko eskatu zuten, nahiz eta honek lizentzia izan.

11. Lizentzia edo baimen bat emateko administrazio prozeduran, zer egiaztatzen da?

Baimen eta lizentziak prozedura administratibo batez bidez hartzen diren erabakiak dira eta kontrol tresnak dira. Prozedura horretan egiaztatzen da, baimendu nahi den jarduerak araudiak inposatutako eskakizun guztiak betetzen dituela. Besteak beste, ingurumenari kalte larriak egiten ez dizkiola.

12. Aurretiko komunikazio bat egin behar da ingurumenarengan eragina duten zenbait ekintza aurrera eramateko. Zertan datza?

Ekintza batzuk ez dute lizentziarik behar baina kontrolpean daude. Hauei zera eska dakieke:

- Adierazpen arduratsu bat. Adierazpen honetan jarduera bultzatzen duen pertsonak esaten du araudiak eskatzen dituen eskakizun guztiak betetzen dituela jarduera aurrera eramateko.
- Aurretiazko komunikazio bat. Administrazioak jarduera hasi dela jakin dezan eta, nahi izatekotan, ikuskaritza egitera pasa daitekeela esateko.

13. Zein dira ingurumenean eragina duten jardueren baimena ebazteko prozeduren BOST URRATSAK?

Ingurumen eragina duten ekintzen baimentze prozeduraren bost urratsak hurrengoak diren:

1. Eari egiten zaio eskaria. Bateratutako Baimena eskatzen da, inplikaturik dauden sail guztiak kontutan hartzen dituenak.
2. Ingurumen eraginaren ebaluaketa. Jarduera bultzatzen duenak egiten du, agintaritzak esaten dion moduan.

3. Informazio publikoa eta gaitasuna duten beste Administrazio eta pertsonen kontsultak.
4. Ingurumen organoak IE adierazpena egingo du.
5. Erabakia hartzeko gaitasuna duen erakundeak azken ebazpena ematen du. Baimena eman edo ukatu.

14. Aarhus-eko Nazioarteko Hitzarmenak, zer arautzen du?

Arhuseko Nazioarteko Hitzarmena, ingurumen-alorreko prozedura judizialak eta informazioa eskuratzeari, eta jendearen partaidetza bermatzeari buruzko hitzarmen gisa ere ezagutzen da. Ingurumenaren inguruko erabakien inguruan, herritarren partehartzeko eskubidea arautu eta aldarrikatzen du.

15. Hiritarrek ingurumen gaietan parte-hartzeko duten eskubideak hiru zutabe ditu. Zeintzuk?

- Ingurumen informazioa hartzeko eskubidea.
- Erabakietan parte hartzeko eskubidea.
- Justiziara sarbide izateko eskubidea, ingurumen araudia urratzen duten ekintza edo ez egiteei aurkakotasuna adierazteko.

16. Ingurumen araudian, zein da sustapen jardueren funtsa, helburua?

Administrazio Publikoek ingurumenarekiko duten helburu nagusia prebentzioa da. Kalteak saihestu nahi dira, horiek eman ezker konponketa zaila edo ezinezkoa izaten delako. Prebentzio neurri batzuk derrigorrezkoak dira, baina beste batzuk ez. Azken hauek sustatu egiten dira pizgarrien bidez (sustapen teknikak).

Sustapen teknikak:

- Pizgarri ekonomikoak (dirulaguntzak, zerga beherapenak, baldintza onak dituzten maileguak,..)
- Ohorezko pizgarriak (sariak, bereizgarriak)
- Merkatu mekanismoak: ekotasak, ekoetiketak
- Ekoikuskaritzak (egiaztatzeak, IKS edo SGA direlakoak, etab)

17. Ingurumen-kalteak saihestea sustatzen duten 3 neurrien adibidea jarri.

- Izuna ordaintzea.
- Kartzela-zigorra betetzea, 6 hilabete 2 urte bitartekoa.
- Ehiza edo arrantza delitu bat izan bada honetarako permisurik gabe gelditu daiteke. Neurria bete den kaltearen mailaren arabera izango da.

18. Badira ingurumen-eragina duten zenbait jarduera, araudi berezia dutenak. Zeintzuk?

Orokorrean baliabide natural berriztagarri zein berrizteziari sarbidea eta ingurumenari eragin berezia egiten dioten jarduerak dira.

19. Erantzukizun penalaren printzipioa, zeri esaten zaio? Eta tipikotasun printzipioa, zigorren proportzionaltasuna?

Erantzukizun printzipioa: Edozein egoeratan erantzule bat egotean datza. Ingurumenari egindako kalte bat zigortzeko, haren erantzule den pertsona edo enpresa bat behar da, gutxienez zuhurtziagabetasunez ekin duena, erru hori demostratu behar delako. Beraz,

Tipikotasun printzipioa: jokabide bat zigortu ahal izateko, jokabide hori aldeztu aurretik arau-huste bezala definituta egon behar da legeetan.

Zigorren proportzionaltasuna: Zigorrek jokabidearekiko proportziozkoa izan behar dira beti. Horretarako, nahitasuna, errepikatzea, sortutako kalteak eta berrerortzea kontuan hartzen dira.

20. Delituei eta arau-hauste administratiboei ezarri ahal zaizkien neurriak alderatzerakoan, zein da haien arteko ezberdintasunik handiena?

Legeak ingurumenari eraso egiten diotenentzako zigorrek ezartzen ditu, bai eta eragindako kalteak konpontzeko beharra ere.

Baina, zigor horiek aplikatzeko prozeduran berme batzuk gorde behar dira. Berme horiek direla eta "arrain txikiak harrapatu eta arrain handiak libre uzten ditu ingurumen zigorzuzenbideak"

- Administrazio zigorra bada, ez da inoiz kartzela zigorra izango. Delituek bakarrik izan dezakete kartzela zigorra.

DELITU BADIHA ADIBIDEZ:

- Balio ekologikoa aintzatetsita duten landa-lurrak urbanizatzea. (ZK art. 319),
- Ingurumen sistemen oreka era larrian kaltetu dezaketen lege-kanpoko isurtzeak zuzenean edo zeharka eragitea (ZK. Art. 325),
- Ura, airea edo zorua kalitatea arrisku larrian jartzea hondakinen kudeaketa ezegoki baten bidez (ZK art. 328),
- Mehatxatuta dauden espezieak hartzea (ZK art. 332) edo lege kanpo ehiza edo arrantzan ekitea (ZK art. 334 eta 335).

21. Ingurumenari kalteak eragitea norbaiti leporatu eta erantzukizuna eskatzeko, zer behar dugu?

Erantzukizun printzipioa: ingurumenari eragindako kalte bat zigortzeko, haren erantzule den pertsona edo enpresa bat behar dugu, gutxienez zuzentzearen bidez ekin duena. Erru hori demostratu behar da.

Kalteengatik erantzukizun sistemak hau egiten dute:

- Kalteak zehaztu (zenbatu, bereizi).
- Jokabide eta eraginek arteko kausaltasuna ebatzi.
- Kaltea sortu duenak erantzukizuna duen edo ez ebatzi, bai eta zein motakoa ere. Kargugabetzea posiblea da kausaltasunik frogatu ez bada edo ekintza ez bada gutxienez zuzentzearekin izan.

22. Boliden kasua, "190 gramo kamamila" kasuarekin edo musker berde-beltzaren kasuarekin alderatuta, zer esan genezake ingurumen kalteengatik erantzukizunari dagokionean? Arrain txikiak hartu eta handiak libre uzten dituen sare bat dela, zein zentzutan esaten da?

190gr Kamomila hartu eta 2 urtetako kartzela zigorra Artzain batek 190 gramo kamamila hartu zuen. Sierra Nevadako Kamamila (*Artemisia granatensis*) zenez fiskalak bi urte eta hiru hilabeteetako kartzela zigorra eskatu zuen eta 1500 eurotako isuna, 1998tik babestutako espeziea delako.

Kasua hausnartu ondoren, baina, kartzela zigorraren ordean isuna eskatu zuen soilik, 250 eurotako.

Schreiber muskerra jateko ehizatzearatik, kartzelara? 52 urtetako Amador Ruiz eta bere seme Miguel-ek, Pozueloko auzokideak biak, ez dute Ingurumen Agentziak hasieran ezarri zien 6000 eurotako isuna ordaindu beharko. Legeak babesten duen Schreiber muskerra harrapatu zuten eta poliziak harrapatu zituen hura bazkaltzeko prestatzen ari zirela.

Erkidego Autonomoko lehendakariaren esanetan, pertsona hauen egoera kontutan hartuta eta asmo txarrik gabe egin zutela jakinda ezin zaie horrelako isunik ordainarazi".

Amaia: Bai, delituak konparagarriak ez diren bezala, ingurumen kalteengatiko erantzukizunak ez ditu modu berean tratatzen edo ebaluatzen delituaren erantzuleak. Boliden kasuak, argia den bezala, beste bi kasuetan baino ingurumen kalte handiagoa eragiten du, baina empresa suediarreko 21 inputatuek ez dute zigorrik jasotzen. Beraz, kasu hauek alderatuz, argia da ingurumen kalteengatiko erantzukizunak ez duela berdin jokatzeko inputatu edo erantzuleekiko. Diru gehiago edo "garrantzitsuagoak" diren jendea (arrai handiak) ez dute besteak (arrai txikiak) bezala epaitu eta zigortuko.